

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

НН інститут культури і мистецтв

Кафедра хореографії та музично-інструментального виконавства

Директор НН інституту культури і мистецтв
О.А. Устименко-Косоріч
» серпня 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Фах (Фортепіано)

галузь знань 02 Культура і мистецтво

Спеціальність 025 Музичне мистецтво

освітня-програма/програми Музичне мистецтво

Мова навчання українська

Погоджено науково-методичною комісією

НН інституту культури і мистецтв

« 30 » серпня 2019 р

Голова [signature] Руденко О.Ф.

Суми – 2019

музи

Розробники:

Зуєв Сергій Павлович, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри хореографії та музично-інструментального виконавства. _____

Тарапата-Більченко Лідія Григорівна, кандидат філософських наук, доцент кафедри хореографії та музично-інструментального виконавства. _____

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри хореографії та музично-інструментального виконавства.

Протокол № 1 від «29» серпня 2019 р.

Завідувач кафедри:

О.В. Єременко, доктор педагогічних наук, професор _____

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 13	Магістр	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
1-й – 2-й		1-й – 2-й	
Семестр			
1-й – 3-й		1-й – 3-й	
Лекції			
0 год.		0 год.	
Практичні, семінарські			
90 год.		22 год.	
Лабораторні			
Самостійна робота			
300 год.		368 год.	
Консультації:			
Вид контролю: Екзамен у I та II сем., залік у III сем.			
Загальна кількість годин – 390			

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Курс «Фах (Фортепіано)» є одним із головних предметів циклу професійної підготовки магістра музичного мистецтва і має на меті практичну підготовку студентів до майбутньої професійної діяльності як виконавців, набуття основних фахових знань, умінь та навичок. Студенти в ході практичного опанування музичних творів різних епох, стилів та жанрів здобувають навички трактування та інтерпретації музичних творів, що є важливою складовою комплексу фахових компетенцій.

Засвоєння навчального матеріалу курсу забезпечує оволодіння загальними та фаховими компетенціями відповідно до освітньо-професійної програми «Музичне мистецтво»: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі музичної професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування системи інтегрованих художньо-естетичних знань з музичного мистецтва та виконавства та характеризується комплексністю та невизначеністю умов; знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; здатність бути критичним і самокритичним; здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями; здатність демонструвати достатньо високий рівень виконавської майстерності; здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції у виконавській діяльності; здатність використовувати професійні знання та навички в процесі

творчої діяльності; здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу; здатність оперувати професійною термінологією; здатність застосовувати традиційні і альтернативні інноваційні технології виконавської діяльності; здатність свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві та музичній педагогіці; здатність ефективно використовувати музично – технічні засоби у виконавській діяльності.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Передумовою вивчення дисципліни «Фах» є попереднє опанування дисциплін: «Фах», «Аналіз музичних стилів», «Основи сценічно-виконавської майстерності», «Читання нот з аркуша», «Основи виконавської інтерпретації», «Ансамблеве виконавство», «Сольфеджіо», «Гармонія», «Поліфонія», «Аналіз музичних творів», «Історія музичного виконавства», «Всесвітня історія музичної культури» відповідно до освітньо-професійної програми «Музичне мистецтво» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 025 Музичне мистецтво сприятиме опануванню дисципліни «Фах» другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 025 Музичне мистецтво.

3. Результати навчання за дисципліною

Результати навчання за дисципліною «Фах (Фортепіано)» передбачають оволодіння знаннями, вміннями та навичками, які забезпечують можливість професійної діяльності в якості виконавця. На заняттях з фаху формується необхідний комплекс професійних компетенцій та здійснюється психологічна підготовка студента до концертно-виконавської діяльності. Протягом вивчення дисципліни студент формується як музикант, навчається самостійно приймати творчі рішення, виявляє здатність до формування власної виконавської концепції творів, що вивчаються.

Вивчення дисципліни «Фах» передбачає розвиток здатності студента до поширення загальнолюдських та мистецьких цінностей, демократичних та естетичних ідеалів, гуманістичної моралі, національної свідомості засобами музичного мистецтва.

<p>Знання: принципів виконавської культури, критеріїв музичного виконавства. Уміння: здійснювати виконавську діяльність, демонструвати артистизм, виконавську майстерність.</p>	<p>ПРН 1</p>	<p>Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння інструментом на належному фаховому рівні під час виконавської діяльності.</p>
<p>Знання: особливостей стилів, жанрів, певної доби, до якої належать музичні твори. Уміння: здійснювати аналіз музичних творів стосовно виявлення виконавських труднощів та визначення особливостей художнього змісту.</p>	<p>ПРН 3</p>	<p>Аналізувати музичні твори з виокремленням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту.</p>
<p>Знання: змісту художньої інтерпретації музичного твору, виразних засобів, які використовуються для розкриття драматургії твору. Уміння: здійснювати відтворення драматургічної концепції хорového твору, створювати його виконавську інтерпретацію.</p>	<p>ПРН 4</p>	<p>Відтворювати драматургічну концепцію музичного твору, створювати його художню інтерпретацію.</p>

Знання: змісту виконавських та музикознавчих інтерпретацій. Уміння: демонструвати володіння музично-аналітичними навичками у процесі художньої інтерпретації виконуваних творів.	ПРН 7	Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.
Знання: термінології музичного мистецтва. Уміння: застосовувати професійну термінологію у процесі створення виконавської інтерпретації.	ПРН 10	Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.
Знання: змісту репетиційної роботи. Уміння: вирішувати коло професійних завдань у процесі репетиційної роботи. Комунікація: двостороння взаємодія між керівником ансамблю та його учасниками.	ПРН 11	Організувати та здійснювати репетиційну роботу у процесі підготовки концертних номерів.
Знання: етичних норм поведінки. Уміння: ефективно здійснювати взаємодію та комунікацію з колегами, соціальними партнерами. Комунікація: двостороння взаємодія між колегами, соціальними партнерами.	ПРН 12	Здатність з дотриманням етичних норм здійснювати взаємодію та комунікацію з колегами, соціальними партнерами.
Знання: принципів співробітництва та міжособистісного діалогу. Уміння: ефективно здійснювати взаємодію у мистецькому закладі. Комунікація: продуктивний діалог співробітників.	ПРН 13	Здатність співробітництва, діалогу та реалізації продуктивних форм взаємодії у мистецькому закладі.
Знання: принципів організації самостійної роботи, критеріїв якісного виконання виконуваних творів. Уміння: організувати самостійну роботу з фаху, самокритично оцінювати власне виконання, оволодівати новими виконавськими прийомами та техніками.	ПРН 14	Здатність здійснення самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, критичності і самокритичності у професійній діяльності.
Знання: змісту музичного мистецтва, мистецьких цінностей, естетичних ідеалів та національної свідомості. Уміння: розвивати мистецькі цінності, демократичні та естетичні ідеали, гуманістичну мораль та національну свідомість засобами хорового мистецтва. Комунікація: сценічна взаємодія з керівником, іншими артистами та слухачами.	ПРН 15	Здатність розвивати у суспільстві засобами музичного мистецтва загальнолюдські та мистецькі цінності, демократичні та естетичні ідеали, гуманістичну мораль та національну свідомість.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90 – 100	Яскрава виконавська інтерпретація музичних творів, систематична, результативна, цілеспрямована робота студента над удосконаленням виконавської техніки, орієнтування в стилістичних особливостях творів різних епох.
82 – 89	Систематична, результативна, цілеспрямована робота студента над удосконаленням виконавської техніки. Студент демонструє досить переконливий рівень втілення художніх образів творів, що виконуються.
74 – 81	Цілеспрямована та систематична робота студента над удосконаленням виконавської техніки. Студент не завжди демонструє переконливий рівень втілення художніх образів творів, що виконуються. Спостерігаються окремі помилки в розумінні стилістичних особливостей музичних творів.
64 – 73	Недостатня наполегливість в напрямку оволодіння знаннями, уміннями, навичками, необхідними в професійній діяльності музиканта-виконавця, наявність досить суттєвих недоліків у розумінні змісту музичних творів.
60 – 63	Відсутність системності, наполегливості, старанності в оволодінні фаховими знаннями, уміннями, навичками, наявність суттєвих недоліків у професійній підготовці.
35 – 59	Недбале ставлення до занять, постійне невиконання завдань, які передбачені навчальною програмою, низький рівень розвитку музикального слуху, слабкий розвиток музичного мислення, пам'яті, низький рівень професійних знань, умінь, навичок, про що свідчить непереконливість виконавської інтерпретації музичних творів.

1 – 34	Завдання не виконане, знання з навчальної дисципліни відсутні. Велика кількість пропусків занять без поважних причин.
--------	---

Розподіл балів
Екзамен у I сем.

Поточний контроль			Разом	Підсумковий (екз.)	Загальна сума
РОЗДІЛ 2					
T 1.1	T 1.2	T 1.3	60	25	100
Поточний контроль					
20	20	20			
Контроль самостійної роботи			15		
5	5	5			

Екзамен у II сем.

Поточний контроль			Разом	Підсумковий (екз.)	Загальна сума
РОЗДІЛ 2					
T 2.1	T 2.2	T 2.3	60	25	100
Поточний контроль					
20	20	20			
Контроль самостійної роботи			15		
5	5	5			

Залік у III сем.

Поточний контроль			Разом	Сума
РОЗДІЛ 3				
T 3.1	T 3.2	T 3.3	60	100
Поточний контроль				
20	20	20		
Контроль самостійної роботи			40	
12	12	16		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	
60 – 63	E	задовільно
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

У курсі «Фах» засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: практичні завдання, завдання самостійної роботи, залік, екзамен.

6. Програма навчальної дисципліни

1. Розділ 1. Виконавська інтерпретація поліфонічного твору та двох різнохарактерних п'єс.

2. Розділ 2. Виконавська інтерпретація твору великої форми, концертного етюд та п'єси.

3. Розділ 3. Виконавська інтерпретація поліфонічного твору (або твору великої форми) та двох різнохарактерних п'єс.

7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Виконавська інтерпретація поліфонічного твору та двох різнохарактерних п'єс.

Т.1.1. Поліфонічний твір. Розвиток поліфонічного мислення студента, підготовка до концертного виконання поліфонічного твору.

Т 1.2. Концертна п'єса. Розкриття образного змісту твору засобами фортепіанного виконавства.

Т 1.3. П'єса, вивчена самостійно. Розвиток навичок самостійного оволодіння фортепіанною п'єсою, накопичення музичного репертуару.

Розділ 2. Виконавська інтерпретація твору великої форми, концертного етюд та п'єси.

Т.2.1. Твір великої форми. Робота над елементами сонатного алегро та підготовка до концертного виконання твору великої форми.

Т 2.2. Концертний етюд. Розвиток технічних навичок студента у процесі вивчення концертного етюд.

Т 2.3. П'єса, вивчена самостійно. Розвиток навичок самостійного оволодіння фортепіанною п'єсою, накопичення музичного репертуару.

Розділ 3. Виконавська інтерпретація поліфонічного твору (або твору великої форми) та двох різнохарактерних п'єс.

Т.3.1. Поліфонічний твір або твір великої форми. Розвиток поліфонічного мислення студента (робота над елементами сонатного алегро) та підготовка до концертного виконання поліфонічного твору або твору великої форми.

Т 3.2. Концертна п'єса. Розкриття образного змісту твору засобами фортепіанного виконавства.

Т 3.3. П'єса, вивчена самостійно. Розвиток навичок самостійного оволодіння фортепіанною п'єсою, накопичення музичного репертуару.

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	Усього	у тому числі			Усього	у тому числі		
		конс	практ.	самост.		конс	практ.	самост.
1	2	3	4	5				
Розділ І.								
Тема 1.1. Поліфонічний твір.	56		16	40	34		4	30
Тема 1.2. Концертна п'єса.	56		16	40	32		2	30
Тема 1.3. П'єса, вивчена самостійно.	48		8	40	62		2	60
Разом	160		40	120	128		8	120
Розділ ІІ.								
Тема 2.1. Твір великої форми.	56		16	40	34		4	30
Тема 2.2. Концертний етюд.	56		16	40	32		2	30
Тема 2.3. П'єса, вивчена самостійно.	48		8	40	62		2	60
Разом	160		40	120	128		8	120
Розділ ІІІ.								
Тема 3.1. Поліфонічний твір або твір великої форми.	24		4	20	32		2	30
Тема 3.2. Концертна п'єса.	24		4	20	32		2	30
Тема 3.3. П'єса, вивчена самостійно.	22		2	20	70		2	68
Разом	70		10	60	134		6	128
Усього	390		90	300	390		22	368

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1.1. Поліфонічний твір.	16	4
2	Тема 1.2. Концертна п'єса.	16	2
3	Тема 1.3. П'єса, вивчена самостійно.	8	2
4	Тема 2.1. Твір великої форми.	16	4
5	Тема 2.2. Концертний етюд.	16	2
6	Тема 2.3. П'єса, вивчена самостійно.	8	2
7	Тема 3.1. Поліфонічний твір або твір великої форми.	4	2
8	Тема 3.2. Концертна п'єса.	4	2
9	Тема 3.3. П'єса, вивчена самостійно.	2	2
Разом		90	22

Самостійна робота

№ з/п	Види роботи	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Розбір нотного тексту	20	20
2	Вивчення напам'ять.	30	30
3	Ознайомлення з музикознавчим контекстом виконуваних творів.	10	20
4	Опрацювання різних технічних прийомів з метою досягнення виконавської свободи.	30	30
5	Робота над фактурою (виокремлення та удосконалення мелодійної лінії в різних прошарках фактури).	20	30

6	Робота над акомпанементом.	20	20
7	Поєднання різних прошарків фактури.	20	30
8	Робота над педалізацією (відповідність жанрово-стильовим особливостям твору).	20	20
9	Вдосконалення техніки педалізації.	10	20
10	Робота над фрагментами твору (вивчення партій окремих рук).	30	30
11	Виокремлення та опанування складних фрагментів твору.	20	30
12	Робота над формою твору (співвідношення частин та цілого).	30	30
13	Втілення музичної драматургії.	20	20
14	Визначення кульмінаційних точок.	10	20
15	Підготовка до концертного виконання.	10	18
	Усього	300	368

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Гаркуша Л.І., Економова О.С. Формування професійних навичок і вмінь студентів на заняттях з основного музичного інструмента (фортепіано) : навчально-методичний посібник. К.:Київський університет імені Бориса Грінченка, 2013. 100 с.
2. Деменко Б. Робота піаніста над поліритмічними труднощами. *Питання фортепіанної педагогіки та виконавства*. К.: Муз. Україна, 1981. С. 51-61.
3. Жигінас Т. В. Методичні засади підготовки майбутніх вчителів музики до концертно-освітньої діяльності серед дітей та юнацтва: дис. канд. пед. наук: 13.00.02. К, 2007. 220 с.
4. Кабалевський Д.Б. Про трьох китів та про інші цікаві речі. К.: Муз. Україна, 1973. 190 с.
5. Кашкадамова Н. Мистецтво виконання музики на клавішно-струнних інструментах (XIV-XVIII ст.). Тернопіль: СМП «Астон», 1998. 299. С. 10.
6. Курковський Г.В. Питання фортепіанного виконавства. Збірник статей. К. Муз. Україна, 1983. 139 с.
7. Лісовий В.А., Мельничук Я.М., Бойчук І.І. Основний музичний інструмент (фортепіано): Навчально-методичний посібник. Чернівці: Рута, 2007. 69 с.
8. Милич Б.О. Про формування і вдосконалення викладацької майстерності педагогів-піаністів. К.: Муз. Україна, 1971. 62 с.
9. Михалюк А. М. Значущість українського фортепіанного мистецтва як засобу формування виконавської культури майбутніх учителів музики. *Педагогічні науки. Випуск 126*. Суми: СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2015. С. 109-115.
10. Некрасов Ю. Комплексне навчання гри на фортепіано : Навч.-метод. посіб. Одеса: АстроПринт, 2000. 148 с.
11. Питання фортепіанної педагогіки та виконавства: Збірник статей. / Ред. та упорядкування А.Й. Корженевського. К.: Музична Україна, 1981. 116 с.
12. Польська І. Проблеми жанрової типології фортепіанного виконавства. *Культура України. Мистецтвознавство*. Х., 2000. Вип. 6. С. 171-180.
13. Рябуха Н. Відображення романтичного звуковідчуття світу у фортепіанних творах Ф. Шопена і Ф. Ліста. *Культура України : зб. наук. пр. Х. : ХДАК, 2016. Вип. 53. Сер. : Мистецтвознавство. С. 18-28.*
14. Рябуха Н. Звуковий образ світу: онто-сонологічне дослідження фортепіанного мистецтва ХХ - початку ХХІ ст. Харків : Бровін О. В. [вид.], 2016. 334 с.

15. Рябуха Н. Звукообраз як концепт у пізній фортепіанній творчості Л. Бетховена. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти* : зб. наук. ст. X. : ТОВ «С.А.М.», 2015. Вип. 45. : Бетховен terra incognita. С. 171-186.
16. Рябуха Н. Українська фортепіанна мініатюра як об'єкт виконавської інтерпретації. X. : Бровін О. В., 2010. 258 с.
17. Савицький Р. Основні засади фортепіанної педагогіки : метод. посіб. Тернопіль : СМП «АСТОН», 2000. 68 с.
18. Склярів О. Д. Методика викладання курсу фортепіано (формування і розвиток виконавських навичок учнів): Навч. посіб. X.: ХДАК, 2002. 192 с.
19. Смородський В.І. Методичні рекомендації студентам при виконанні етюдів-картин С. Рахманінова. *Художньо-педагогічні читання: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції*. Харків: 2007. С. 48-53.
20. Смородський В.І. Розвиток стильового слуху учнів на основі жанрового підходу. *Науковий часопис Національного педагогічного ун-ту імені М.П.Драгоманова. Серія № 14: Теорія і методика мистецької освіти: зб. наук. праць*. К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. Вип. 17 (22). С. 129-132.
21. Таран І.М. Методичні засади подолання ритмічних труднощів у фортепіанних творах. *Збірка матеріалів наукової конференції. Рубрика: Соціум, наука, культура, мистецтво*. Прикарпатський національний університет ім. В.Стефаника, 2012. С.290-291.
22. Фоміна Т. М. Стильові принципи фортепіанного виконання і можливості індивідуальної виконавської інтерпретації. Одеса: Астропринт, 2014. 136 с.
23. Чернявська М. С. Муціо Клементи: "Прогрес фортепіано - імітація оркестру...". *Культура України. Мистецтвознавство*. X., 2000. Вип. 6. С. 149-159.
24. Шульгіна В.Д. Українська музична педагогіка: [для студ. вищ. вавч. закл.]. Вид. 2-ге, допов. К.: ДАКККіМ, 2008. 263 с.

Додаткові:

Циклічна поліфонія: І.С.Бах. Прелюдія і fuga з ДТК (т.І або ІІ). Французька або англійська сюїта. Партита, Токата. Д.Шостакович. Прелюдія і fuga (24 прелюдії і fugи). М.Скорик. Прелюдія і fuga (12 прелюдій і fug). П.Чайковський. Прелюдія і fuga. С.Франк. Прелюдія, хорал і fuga. Прелюдія, fuga і варіація.

Класична соната: И.Гайдн. Соната (т.І 1-4). В.Моцарт. Соната (т.І 1-2). Л.Бетховен. 32 сонати для ф-но. Ф.Шуберт Сонати для ф-но.

Концертний етюд: М.Мошковський. 15 віртуозних етюдів. Ф.Шопен. Етюди ор. 10, 25. Етюди Ф.Ліста, О.Скрябіна, С.Рахманінова, К.Дебюссі. В.Косенко. Концертні та трансцендентні етюди.

П'єса українського композитора: М.Лисенко. Прелюд до мінор, Концертний Вальс, Експромт ля мінор, Мрії. Л.Ревуцький. Прелюдії тв.4,7,11; Пісня. В.Косенко. Поєми-легенди №1-2. М.Скорик. Партита №5 (Вальс, Арія, Фінал). М.Штогаренко Етюди – малюнки. І.Шамо. Берізка, Веснянка, цикл "Гуцульські акварелі", "Українська сюїта". М.Кармінський. П'єси з Партит. Ю.Іщенко. Токата. І.Сасько. Цикл «Відгомін століть».

Концерти: І.Бах (d-moll, f-moll, g-moll).Й.Гайдн (D-dur, G-dur). В.Моцарт (№№1-27). Л.Бетховен (№№ 1-3). Ф.Мендельсон (d-moll). Р.Шуман. Ф.Шопен (№№1,2). Ф.Ліст (№1), Е.Гріг. К.Сен-Санс (№2,5). П.Чайковський (№№1,2). О.Глазунов, М.Аренський, М.Скрябін, С.Рахманінов (№№1-3). С.Прокоф'єв (№№1-3). М.Равель (№1). Д.Шостакович (№№1,2). Ф. Пуленк. М.Рубінштейн (№4). Д.Гершвін, Л.Ревуцький, М. Балакірев.